

DEPARTEMENT WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID & GEZIN

Zorginspectie
Koning Albert II-laan 35 bus 31
1030 BRUSSEL
T 02 553 34 34
F 02 553 34 35
contact@zorginspectie.be

VRIJHEIDSBEPERKENDE MAATREGELEN IN BIJZONDERE JEUGDZORG

ORGANISATIE

Naam	Vereniging Ons Tehuis (JEZ11)
Adres	Poperingseweg 30, 8900 Ieper
Telefoon	057/22 62 82
E-mail	filip.debaets@votjeugdhulp.be

INRICHTENDE MACHT

Naam	Vereniging Ons Tehuis (JEZ11)
Juridische vorm	Ver.OCMW
Adres	Poperingseweg 30, 8900 Ieper
Telefoon	057/22 62 82
E-mail	filip.debaets@votjeugdhulp.be

INSPECTIEPUNT

Naam	JEZ11
Adres	Poperingseweg 30, 8900 Ieper

OPDRACHT

Nummer	0-2017-0348
Datum	01/06/2017
Inspecteur	Nele Van Cauteren

VERSLAG

Nummer	V-2017-NECA-0007
Datum	15/09/2017

INSPECTIEBEZOEK

Onaangekondigd bezoek	op 11/09/2017 van 10:00u tot 16:00u.
Reden:	Inspectie vrijheidsbeperkende maatregelen
Gesprekspartners:	Delphine De Bosschere, Interim-verantwoordelijke van JEZ11 Elke Soenen, de kwaliteitscoördinator Filip De Baets, directeur VOT 2 jongeren

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Toezicht door Zorginspectie	4
1.1.1	Doelstellingen	4
1.1.2	Doelgroep	4
1.1.3	Kader	4
1.2	Inspectieproces.....	6
1.2.1	Vorbereiding.....	6
1.2.2	Plaatsbezoeken.....	6
1.2.3	Bronnen	6
1.2.4	Verslag	6
1.2.5	Beleidsrapport	6
1.3	Lijst met definities / Verklarende woordenlijst	6
2	Situering van de voorziening	9
2.1	erkenninggegevens	9
2.2	Bezetting dag van de inspectie	9
2.3	Preventief Beleid	10
2.3.1	Agressiepreventiebeleid	10
2.3.1.1	Signaleringsplannen/crisisplannen/ time-outplannen	10
2.3.1.2	De-escalatie	11
2.3.2	Het verbeteren van ervaringen van de jongeren	13
2.3.2.1	Leefregels.....	13
2.3.2.2	Contact met de buitenwereld.....	14
2.3.3	Betrokkenheid van jongeren	15
2.3.4	Inscholing van nieuwe medewerkers	16
2.3.5	Opvang na incidenten.....	16
2.4	Afzondering en separatie.....	17
2.4.1	Beleid en Procedure	17
2.4.2	Toepassing in de praktijk	19
2.4.3	Infrastructuur van de afzonderingskamer	21
2.5	Fixatie	22
2.5.1	Beleid en Procedures.....	22
2.6	Verbeterbeleid.....	23
2.6.1	Verzamelen van informatie	23
2.6.1.1	Preventief klimaat	23
2.6.1.2	Agressie-incidenten, afzonderen, separeren en fixeren	24
2.6.2	Analyse en bespreking van het beschikbaar materiaal	24
3	Conclusie.....	25

3.1	Sterke punten	25
3.2	Verbetermogelijkheden.....	26

1 INLEIDING

1.1 TOEZICHT DOOR ZORGINSPECTIE

1.1.1 Doelstellingen

In uitvoering van de beleidsbrief van minister Vandeurzen, waarin vermeld staat “Met betrekking tot vrijheidsberovende maatregelen zal een thematische inspectie opgezet worden in de verschillende betrokken sectoren.”, start Zorginspectie in 2017 met een thematische inspectieronde rond vrijheidsbeperkende maatregelen in de Bijzondere Jeugdzorg. In 2016 werd deze inspectie gestart in de ziekenhuizen, meer bepaald in de psychiatrische afdelingen voor kinderen en jongeren.

Waarom deze inspectieronde over vrijheidsbeperkende maatregelen (VBM)?

- Het is een thema waarrond een grote maatschappelijke bekommernis bestaat, met regelmatige belangstelling in de actualiteit.
- We willen samen met de sector de praktijk in kaart brengen, om te bekijken of en waar er verbeterpunten te vinden zijn en welke good practices inspirerend kunnen werken.
- Er is in Vlaanderen geen specifiek referentiekader over vrijheidsbeperkende maatregelen. We hopen dat onze bevindingen een input kunnen geven om verder na te denken over dergelijk kader.
- We willen input geven voor de opmaak van een sectoroverschrijdend referentiekader over dit onderwerp.

Doelstellingen van deze inspectieronde zijn:

- zicht krijgen op een belangrijk deelaspect van de kwaliteit van zorg,
- knelpunten kennen en objectiveren,
- de sector ondersteunen in zijn verbeterbeleid,
- het aantal vrijheidsbeperkende maatregelen doen dalen tot een strikt minimum,
- rapporteren aan de sector over de stand van zaken,
- rapporteren aan de burgers,
- input geven voor de opmaak van een referentiekader over het onderwerp vrijheidsbeperkende maatregelen in de bijzondere Jeugdzorg
- input geven voor de opmaak van een sectoroverschrijdend referentiekader over dit onderwerp.

1.1.2 Doelgroep

In de Bijzondere Jeugdzorg vindt deze inspectieronde plaats in alle afdelingen van de gemeenschapsinstellingen en in het Vlaams Detentiecentrum De Wijngaard; in de Onthaal-, Oriëntatie- en Observatiecentra (OOOC's) en in de Proeftuinen.

1.1.3 Kader

Er is in Vlaanderen geen specifiek referentiekader voorhanden over vrijheidsbeperkende maatregelen in de Bijzondere Jeugdzorg.

Als achtergrond bij deze inspectieronde werden volgende wetgeving en richtlijnen gebruikt:

- BVR 13 juli 1994 inzake de erkenningsvoorwaarden en de subsidiënormen voor de voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand, zoals gewijzigd
- Decreet betreffende de Rechtspositie van de Minderjarige in de Integrale Jeugdhulp
<http://wvg.vlaanderen.be/rechtspositie/02-algemeen/index.htm>

- NICE guideline, Violence and Agression: short-term management in mental health, health and community setting, mei 2015
www.nice.org.uk/guidance/ng10

Volgende uitgangspunten worden voorop gesteld:

- Afzondering en separatie mogen als maatregel enkel gehanteerd worden in geval van acuut en ernstig gevaar, voor de jongere zelf of voor anderen en in geval van materiaalvernietiging.
- De indicaties voor de afzondering en separatie dienen in detail genoteerd te worden in het dossier.
- Afzondering, separatie en fixatie worden niet toegepast bij kinderen jonger dan 12 jaar.
- Er wordt geen gebruik gemaakt van de combinatie van afzondering en fixatie.
- Notities in het dossier tonen de multidisciplinaire evaluatie aan na de afzondering of separatie.
- Notities in het dossier tonen aan dat er minstens om de 30 minuten verhoogd toezicht is op de jongere in afzondering of separatie.
- Notities in het dossier tonen aan dat er minstens om de 60 minuten persoonlijk contact is door binnen gaan van een medewerker bij de jongere in afzondering of separatie.

1.2 INSPECTIEPROCES

1.2.1 Voorbereiding

In een eerste fase werd een informatiemoment met alle voorzieningen en instellingen uit deze inspectieronde georganiseerd. In dit informatiemoment werden alle voorzieningen op de hoogte gebracht van gegevens die tijdens de inspectie worden opgevraagd die misschien niet bij elke medewerker van de afdeling gekend zijn. Zorginspectie vroeg aan de voorzieningen en instellingen om deze gegevens op voorhand klaar te houden. Een lijst met deze gegevens werd ter beschikking gesteld aan alle geïnspecteerde voorzieningen en instellingen.

1.2.2 Plaatsbezoeken

De inspecties ter plaatse zijn onaangekondigd; de keuze voor onaangekondigd inspecteren heeft als meerwaarde dat we beter zicht krijgen op de dagdagelijks geleverde zorg. We zijn daarbij niet enkel geïnteresseerd in vrijheidsberovende en vrijheidsbeperkende maatregelen, maar ook in het preventief beleid en het verbeterbeleid dat gevoerd wordt.

1.2.3 Bronnen

De vaststellingen zijn gebaseerd op gesprekken met medewerkers en jongeren, op inzage in procedures en in dossiers, op inzage van cijfergegevens en vergaderverslagen.

1.2.4 Verslag

Er wordt één verslag gemaakt per organisatie. Indien meerdere afdelingen van een organisatie werden geïnspecteerd, worden de vaststellingen gebundeld per geïnspecteerde afdeling. In de conclusie op het einde van dit verslag wordt een overzicht gegeven van de sterke punten en de verbeterpunten in het beleid en de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen. Deze conclusie overstijgt de werking van de afdelingen en gaat over de volledige organisatie. Wanneer een verbeterpunt niet op heel de organisatie slaat, maar op één van de afdelingen, zal dit zo te lezen zijn in de conclusie.

Het ontwerpverslag wordt per e-mail bezorgd aan de voorziening. Vervolgens is een periode van 14 kalenderdagen voorzien om opmerkingen en bedenkingen bij de bevindingen in het inspectieverslag via een gemotiveerde reactienota te formuleren. Op basis hiervan kan het ontwerpverslag aangepast worden.

In het kader van de actieve openbaarheid zal Zorginspectie alle inspectieverslagen publiceren op de website www.departementwvg.be. Dergelijke werkwijze bevordert de transparantie over inspectieresultaten en laat toe om de aandacht voor kwaliteit en veiligheid van zorg in de geïnspecteerde instellingen en voorzieningen te verlevendigen. We hopen dat de betreffende instellingen en voorzieningen hierdoor openlijker en actiever gaan communiceren over hun toezichtresultaten en bijhorende verbeteracties.

1.2.5 Beleidsrapport

Zorginspectie maakt een beleidsrapport op bij het afronden van de inspecties m.b.t. vrijheidsbeperkende maatregelen bij jongeren in de verschillende sectoren. In dit beleidsrapport worden de belangrijkste inspectievaststellingen gegroepeerd en besproken.

Dit rapport kan een rol spelen bij het uitwerken of herwerken van het referentiekader voor de betrokken sectoren, maar ook instellingen en voorzieningen én het beleid kunnen hiermee aan de slag.

1.3 LIJST MET DEFINITIES / VERKLARENDE WOORDENLIJST

- Vrijheidsbeperkende maatregelen zijn alle (therapeutische of opvoedkundige) maatregelen die een beperking van de keuzevrijheid en/of de bewegingsvrijheid van de jongere inhouden, inclusief beperkingen qua contact met de buitenwereld.
- Vrijheidsberovende maatregelen zijn alle therapeutische of opvoedkundige maatregelen die een beperking van de bewegingsvrijheid van de jongere inhouden. Vrijheidsberoving is het ontnemen van de vrijheid om te bewegen (een sterke ruimtelijke inperking van bewegingsvrijheid), bv. door opsluiting (bv. tijdens afzondering) of door het gebruik van fixatiemateriaal. De begrippen vrijheidsberoving en vrijheidsbeperking onderscheiden zich van elkaar in graad of intensiteit, maar verschillen niet fundamenteel. Vrijheidsbeperking is breder omschreven en omvat alle vrijheidsberoving.
- Afzondering is het geheel van maatregelen dat genomen wordt om een jongere onder te brengen in een daartoe speciaal voorziene afzonderingskamer, al dan niet met fixatie, indien de fysische en psychische integriteit van deze persoon of anderen acuut gevaar loopt en er geen enkel ander therapeutisch of opvoedkundig alternatief beschikbaar is.
- Separatie is het geheel van maatregelen dat genomen wordt om een jongere te verwijderen van de openbare ruimte op een afdeling en onder te brengen in zijn kamer of in een aparte ruimte (maar niet de afzonderingskamer) met een afgesloten deur, indien de fysische en/of psychische integriteit van de persoon of anderen acuut gevaar loopt en er geen enkel ander therapeutisch of opvoedkundig alternatief beschikbaar is.
- Fixatie is elke handeling of gebruik van materiaal die de bewegingsvrijheid beperkt en niet gemakkelijk kan worden verwijderd.
 - Fysieke interventie: direct lichamelijk contact dat de bewegingsvrijheid van een persoon beperkt, verhindert of belemmert met als doel de fysische en/of psychische integriteit van de persoon zelf of andere personen te vrijwaren. Het gaat over een interventie waarbij de persoon door meerdere hulpverleners op een deskundige (veilige en humane) wijze vastgehouden wordt om de bewegingsvrijheid sterk of volledig te beperken. Het kan gaan over het immobiliseren van de persoon (tot de zelfcontrole herwonnen is) of over op een fysiek gecontroleerde wijze de persoon (zich te laten) verplaatsen (bv. om uit de leefruimte te verwijderen of om naar de afzonderingskamer te brengen). Andere termen die worden gebruikt: manuele interventie, holding.
 - Mechanische fixatie is het aanwenden van mechanische hulpmiddelen, met uitzondering van ergonomische hulpmiddelen, bevestigd aan of in de directe omgeving van de jongere die de bewegingsvrijheid van de jongere beperken en die door de jongere zelf niet kunnen worden opgeheven of verwijderd.
 - Medicamenteuze fixatie (ook chemische fixatie genoemd) is het (acuut of chronisch) gebruik van neuroleptische, anxiolytische, sedatieve of hypnotische medicatie om het gedrag te controleren of te beheersen.
- Dwangmedicatie is het toedienen van medicatie (vb. kalmeringsmiddelen) zonder toestemming van de jongere.
- Dwangbehandeling is een behandeling die wordt toegepast op (1) een persoon die in staat is zijn toestemming te geven, maar dit weigert, of op (2) een persoon die niet in staat is toe te stemmen, maar zich tegen de behandeling verzet.
- In deze inspectieronde wordt time-out gedefinieerd als het geheel van maatregelen die genomen worden om voor een beperkte tijd een jongere te verwijderen van de openbare ruimte op een afdeling en onder te brengen in zijn kamer of in een aparte ruimte met niet-afgesloten deur.
- Afzonderingskamer = een specifiek ingerichte ruimte die gebruikt wordt voor het opsluiten van een jongere die een ernstig gevaar vormt voor zichzelf en/of anderen en met de bedoeling probleemgedrag te controleren.
- Time-out kamer = een specifieke ruimte met niet-afgesloten deur die gebruikt wordt om een jongere een beperkte tijd in onder te brengen.

- Een comfortroom is een prettig ingerichte kamer die op vrijwillige basis gebruikt kan worden door jongeren wanneer zij zich angstig, onrustig of boos voelen. Een comfortroom is geen alternatief voor afzondering maar een ruimte waar jongeren tot rust kunnen komen en zich even af kunnen zonderen van de drukte van de afdeling.
- Een jongere is een persoon jonger dan 18 jaar of 21 jaar (indien vrijwillig verlengde hulpverlening werd aangevraagd).
- Een signaleringsplan of crisisplan of time-outplan is een hulpmiddel om in een vroeg stadium een dreigende (agressie)aanval te herkennen en te voorkomen. Het omschrijft wat de jongere, zijn omgeving en hulpverleners kunnen doen om een crisissituatie te voorkomen. De jongere leert m.b.v. zijn signalerings-, crisis- of time-outplan zijn gedrag onder controle te krijgen doordat hij vroeg herkenning krijgt van zijn waarschuwingssignalen. Dergelijk plan bevat minstens:
 - de concrete omschrijving van signalen of vroege voortekenen,
 - de mogelijke acties of stabiliserende maatregelen in de verschillende fasen,
 - wat de jongere of zijn omgeving kan doen,
 - wat hulpverleners kunnen doen.

2 SITUERING VAN DE VOORZIENING

JEZ11 is een begeleidingstehuis (categorie 1bis) Bijzondere Jeugdzorg en werkt in opdracht van de jeugdrechtbank. JEZ11 is een besloten voorziening, wat betekent dat het gebouw en het terrein afgesloten zijn.

In JEZ11 werkt men in de begeleidingen met een faseringssysteem, waaraan gradueel meer vrijheden en meer verantwoordelijkheden gekoppeld worden. In totaal werkt men met 5 fasen. De eerste fase duurt ongeveer 6 weken.

2.1 ERKENNINGSGEGEVENS

Naam leefgroep	Opname-capaciteit leefgroep	Profiel/finaliteit leefgroep (indien aanwezig)	Minimum en maximum leeftijd jongeren
JEZ11 (jezelf)	10	Enkel meisjes met een beslissing van de jeugdrechter	12 jaar tot 18 jaar

2.2 BEZETTING DAG VAN DE INSPECTIE

Aantal jongeren in begeleiding*	9
Aantal jongeren (jonger dan 18j) in begeleiding	9
Aantal < 12j	0
Aantal jongeren met een beslissing van de jeugdrechter	9

* hier worden enkel de jongeren die residentieel begeleid worden vermeld, niet de ambulante begeleidingen.

2.3 PREVENTIEF BELEID

De beperking van vrijheidsberoving tot uitzonderlijke en kortdurende interventies is mogelijk wanneer er gekozen wordt voor een breder beleid van preventie van conflicten.

Agressie voorkomen en conflictpreventie kunnen op verschillende manieren en niveaus aandacht krijgen.

Voorbeelden daarvan zijn:

- Inspraak van jongeren en hun context in de jeugdhulp is een belangrijk basisaspect voor kwaliteitsvolle hulpverlening: niet enkel de betrokkenheid bij de individuele behandeling, zoals bij het opstellen en evalueren van het handelingsplan/oriëntatieverslag, maar breder gezien ook de participatie op het beleidsniveau.
- Het verbeteren van de ervaringen van jongeren: de leefregels die gehanteerd worden, waaronder de mogelijkheden tot contact met buitenwereld, kunnen een effect hebben op het ontstaan en de preventie van conflicten. De aandacht voor ervaringen van jongeren is een belangrijke voorwaarde tot verbetering.
- De bestaffing en de infrastructuur kunnen het gebruik van alternatieven en de mogelijkheden qua de-escalatie beïnvloeden.
- Een aanbod van sessies agressiebeheersing, zelfcontrole en regulatievaardigheden voor jongeren en hun context.
- Er zijn studies in de gezondheidszorg die aantonen dat het gebruik van signalerings-, crisis- of time-outplannen een daling kan teweeg brengen in het aantal agressie-incidenten. Een signalerings-, crisis- of time-outplan is een hulpmiddel om in een vroeg stadium een dreigende escalatie te herkennen en te voorkomen. Het omschrijft wat de jongere, zijn omgeving en hulpverleners kunnen doen om een crisissituatie te voorkomen. De jongere leert m.b.v. zijn signalerings-, crisis- of time-outplan zijn gedrag onder controle te krijgen doordat hij vroeg herkenning krijgt van zijn waarschuwingssignalen.
- Een vormingsbeleid dat gericht is op preventie van conflict, agressiepreventie en de-escalatie, op het gebruik van alternatieven en op het veilig uitvoeren van interventies.
- De opvang na incidenten waarbij debriefing met alle betrokkenen en een herstelgesprek belangrijke facetten zijn.

2.3.1 Agressiepreventiebeleid

2.3.1.1. Signaleringsplannen/crisisplannen/ time-outplannen

Werkwijze

De voorziening/instelling werd bevraagd of ze gebruik maken van signalisatie-, crisis- of time-outplannen.

Deze signalisatie-, crisis- of time-outplannen dienen minstens de volgende 4 aspecten te bevatten:

- een concrete omschrijving van signalen of vroege voortekenen
- de mogelijke acties / stabiliserende maatregelen in verschillende fasen
- wat de jongere kan doen
- wat hulpverleners kunnen doen

Indien de voorziening werkt met dergelijke plannen werden 5 jongerendossiers ingekeken om het gebruik van signalerings-, crisis- of time-outplannen na te gaan.

De betreffende jongeren zijn bij voorkeur meer dan 1 maand opgenomen in de voorziening/instelling. (Indien de voorziening of instelling afspraken heeft betreffende de termijn waarin signalerings-, crisis- of time-outplannen worden opgemaakt, dan wordt die termijn genomen).

Indien de voorziening aangeeft niet te werken met signalisatie-, crisis- of time-outplannen met de vereiste elementen dan wordt aan de voorziening gevraagd hun werkwijze op vlak van preventie op individueel niveau verder toe te lichten.

Vaststellingen

JEZ11 geeft in de bevraging aan geen gebruik te maken van signalerings-, crisis- of time-outplannen.

Toelichting:

- Alle jongeren hebben een handelingsplan met concrete doelstellingen. Agressiepreventie wordt als doelstelling mee opgenomen indien dit een issue is voor de betrokken jongere.
- Afspraken rond agressiepreventie worden individueel met de jongeren gemaakt bv. signalen herkennen en hoe op reageren (o.a. uit de groep halen), voor een bepaalde jongere wordt gewerkt met kleurenkaarten (groen = goed gedrag, oranje= escalierend gedrag, rood= niet acceptabel gedrag). Dergelijke afspraken rond agressiepreventie worden in het dossier op verschillende plaatsen neergeschreven (in het handelingsplan, in de teamverslagen en in de supervisieverslagen).
- Binnen de VOT (= Vereniging Ons Tehuis) volgen 2 medewerkers een vorming rond 'geweldloos verzet'. Er zal bekeken worden of deze methodiek een meerwaarde kan zijn binnen de voorziening en op welke manier deze geïmplementeerd kan worden.

Werkt de voorziening met signalerings-, crisis- of time-outplannen die de 4 vooropgestelde elementen bevatten?	neen
Aantal dossiers gecontroleerd op de aanwezigheid van signalerings-, crisis- of time-outplannen.	0
Aantal dossiers met een signalerings-, crisis- of time-outplan	0

2.3.1.2. De-escalatie

Werkwijze

De infrastructuur werd tijdens het afdelingsbezoek bekeken. Hierbij werd vooral aandacht geschonken aan over welke infrastructuur de voorziening beschikt om agressie te vermijden.

De bestaffing en de mogelijkheid om extra hulp in te roepen van collega's bij noodgevallen (24 u op 24 u) werd bevestigd. Verwacht wordt dat in noodgevallen binnen de 15 minuten ondersteuning kan geboden worden.

Er werd bevestigd of er in het ondersteuningsaanbod voor jongeren sessies worden georganiseerd over agressiebeheersing, zelfcontrole of regulatievaardigheden en of er in het ondersteuningsaanbod voor ouders van jongeren opvoedingsondersteuning voorzien is specifiek gericht naar omgaan met moeilijk gedrag, agressiepreventie en crisisinterventie.

Vaststellingen

De voorziening/instelling beschikt over volgende soorten jongerenkamers:

Aantal eenpersoonskamers	Aantal tweepersoonskamers	Aantal meerpersoonskamers (>2)
10 + 1 studio	0	0

Daarnaast is volgende Infrastructuur voorhanden om de-escalatie mogelijk te maken:

Jongeren kunnen vrij gebruik maken van:

- een omheinde tuin met trampoline
- de ruimte voorzien voor gesprek met de individuele begeleider (met zetel, TV)
- een boksbal in de gang
- een fitnessruimte op het domein (enkel met begeleiding)
- de 2 time-out(afzonderings)ruimtes (deze ruimtes kunnen naast opsluiting met gesloten deur ook als prikkelarme kamers met open deur gebruikt worden waar de jongere zelfstandig naar toe kunnen gaan).

Er staan camera's opgesteld in alle gemeenschappelijke ruimtes en in de slaapkamergang. Jongeren en ouders worden hiervan schriftelijk op de hoogte gebracht.

JEZ11 werkt met compartimentering, wat betekent dat bepaalde delen van de woning afgesloten zijn. Zo is de bovenverdieping opgedeeld in 2 delen elk voorzien met een afgesloten deur. Jongeren kunnen enkel onder begeleiding (met badge) de woning verlaten.

Overdag kan in geval van nood volgende extra hulp opgeroepen worden:

Tijdens de werkdagen zijn er vanaf 5 jongeren minimum 2 begeleiders voorzien. Hiernaast zijn de verantwoordelijke, de zorgcoördinator en de hoofdbegeleider aanwezig in het gebouw. In het WE en 's nachts zijn deze laatsten niet aanwezig in het gebouw en valt men terug op het aantal voorziene begeleiders. Er is steeds extra hulp mogelijk via het personenalarm (WE en 's nachts) dat doorgegeven wordt aan de begeleiding aanwezig in de andere woningen op het domein van de VOT. Dit back-upsysteem wordt beschreven in een dienstnota (dd. 16 maart 2009).

Daarnaast is er elke dag 24h op 24h telefonische permanentie ter beschikking.

's Nachts is er 1 personeelslid aanwezig op de afdeling.

In geval van nood kan volgende extra hulp opgeroepen worden via het personenalarm: Zie beschrijving hierboven.

In uitzonderlijke situaties (verhoogde onrust) kan er beroep gedaan worden op een tweede inslaper.

Extra hulp kan over 24 u beschikbaar zijn binnen de 15 minuten.

Er is geen verpleegkundige beschikbaar. Alle hulpverleners hebben EHBO gevolgd, wat ook jaarlijks opgefrist wordt.

In het ondersteuningsaanbod zijn sessies zelfcontrole / regulatievaardigheden / agressiebeheersing voorzien voor jongeren. De voorziening beschikt over een psycholoog, welke de jongeren therapie geeft. Met de individueel begeleider wordt een gepast aanbod ofwel intern ofwel extern op maat aangeleverd. Sociale vaardigheidstraining wordt voorzien voor alle jongeren van JEZ11 en wordt georganiseerd door DIVAM (andere dienst van ruimere organisatie van VOT). Op het domein wordt eveneens crea- en dramatherapie voorzien. Daarnaast wordt in de omgeving van het domein paardentherapie door Equisense vzw aangeboden.

In het ondersteuningsaanbod zijn sessies opvoedingsondersteuning voor ouders van jongeren over omgaan met moeilijk gedrag / agressiepreventie / de-escalatie voorzien: Voor ieder gezin is contextbegeleiding voorzien, deze begeleiding gaat wekelijks door aan huis, altemnerend met en zonder de jongere. Tijdens de context begeleiding komen de onderwerpen moeilijk gedrag, agressiepreventie en de-escalatie aan bod.

2.3.2 Het verbeteren van ervaringen van de jongeren

2.3.2.1 Leefregels

Werkwijze

Tijdens de inspectie werden de leefregels bevraagd bij personeelsleden en jongeren en werden de infobrochures ingekeken.

- Welke leefregels zijn er die invloed hebben op de vrijheid van jongeren?
- Welke informatie krijgen de jongeren en hun ouders over de leefregels?
- Welke controles gebeuren er?
- Zijn er procedures opgemaakt voor de verschillende controles die er gebeuren?

Vaststellingen

Er zijn algemeen geldende leefregels en leefregels op maat van de jongeren.

De algemeen geldende leefregels worden schriftelijk toegelicht.

Volgende (vrijheidsbeperkende) leefregels zijn van toepassing:

- Nachtelijke opsluiting voor alle jongeren. De kamers zijn voorzien van een kameralarm, de jongeren kunnen hun kamerdeur zelf openen, maar de gangdeur is steeds gesloten.
- Systematische “kamermomenten” voor alle jongeren gedurende de dag. Tijdens deze momenten is de deur van de kamer dicht maar niet op slot. De gangdeur wordt wel gesloten.
- Opsluiting op de kamer met afgesloten deur als sanctie/maatregel. Jongeren kunnen als sanctie/maatregel op kamer worden geplaatst. Dan is de deur van de kamer dicht, maar niet op slot. De gangdeur wordt wel gesloten.
- Beperkende regels i.v.m. bezoek op eigen kamer.
- Fase 1 & 2 voorzien in vaste belmomenten onder nauw toezicht van de begeleiding (dwz dat de begeleiding regelmatig komt kijken of het gesprek goed verloopt) in fase 3 is er toezicht op afstand voorzien (controles zijn verminderd en meer vanop afstand).
- De eerste 2 weken van het verblijf dient de jongere op het domein te blijven (Na 2 weken kan de jongere na een positieve evaluatie en onder begeleiding het domein verlaten).
- Beperkende regels ivm GSM en internet. In fase 1 wordt de GSM afgenomen en is er geen internet mogelijk.
- De voorziening voorziet in fysieke sturing en vasthouden van de jongere (geen holding, maar de overplaatsing van de jongere naar de time-out ruimte).

Volgende controles gebeuren op de afdeling:

- kamercontrole
- bagagecontrole
- postcontrole
- drugscreening

Voor alle controles die gebeuren zijn procedures opgemaakt.

Niet alle leefregels zijn schriftelijk beschreven.

Over volgende regels ontbreekt schriftelijke informatie voor jongeren:

- Nachtelijke opsluiting voor alle jongeren (de kamerdeur kan geopend worden door de jongeren, de gangdeur is afgesloten).
- Systematische “kamermomenten” voor alle jongeren gedurende de dag. Tijdens deze momenten is de deur van de kamer dicht maar niet op slot. De gangdeur wordt wel gesloten.

In de reactienota wordt verwezen naar de ‘dagstructuur’-fiches (beschikbaar in de

leefgroep, in het begeleidersbureau en in de jongerenmap) waar deze kamermomenten staan beschreven. Het is niet duidelijk of ook de gesloten gangdeur in deze beschrijving is opgenomen.

- Kamerarrest
Het kamerarrest staat vermeld in onthaalbrochure. De afgesloten gangdeur wordt niet vermeld.
- Beperkende regels i.v.m. bezoek op eigen kamer

Aantal bevroegde jongeren	2
Aantal jongeren die aangeven dat de leefregels duidelijk zijn	2

Aan de jongeren werd gevraagd wat er gebeurt als je verplichte groepsmomenten, therapie,... niet wil volgen. Volgende antwoorden werden gegeven:

- Dan krijg je kamerarrest gedurende de looptijd van de activiteit.
- Kamerarresten kunnen van 24 uur tot 48 uur duren (begeleiding geeft als feedback dat kamerarresten van deze duurtijd zelden enkel en alleen op de kamer doorgaan. Kamerarrest is vaak een combinatie van individueel regime (bv. in de Individuele begeleidersruimte alleen een opdracht maken) en effectief op de kamer verblijven).
- Leefregels zijn te strikt en Fase I duurt te lang (6 weken). Er is geen verschil met de gesloten instellingen.

2.3.2.2 Contact met de buitenwereld

Werkwijze

Jongeren werden tijdens de inspectie bevroegd over de mogelijkheden die er zijn qua contact met de buitenwereld. Daarnaast werden de onthaalbrochure en het document met de leefregels opgevraagd. Indien niet alle informatie hierin werd teruggevonden werden medewerkers hierrond bevroegd.

Vaststellingen

Jongeren zijn allen op beslissing van de Jeugdrechter hier terecht gekomen (vaak met één of meerdere contactverboden).

Contact met de buitenwereld is mogelijk op volgende manieren:

- Bezoek: er zijn vaste bezoekmomenten afgesproken in de voorziening (zie schema). Bezoek dient vooraf afgesproken te worden individueel voor elke jongere en duren maximum 1 uur. Uitzonderingen op deze regels kunnen toegestaan worden na overleg met de contextbegeleider en de leefgroep.

maandag	Dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag
/	/	1 uur tussen 14:00 en 16:30	/	/	1 uur tussen 11:30-12:30 13:30-14:30	1 uur tussen 11:30-12:30 14:00-15:00

- Telefonisch contact is in de eerste fase niet dagelijks mogelijk. Telefonisch contact is beperkt tot 3 vastgelegde telefoonmomenten van 20 minuten (er is een systeem geïnstalleerd waardoor extra belmomenten kunnen verworven worden). Doorheen de volgende fasen zijn telefonische contacten gradueel frequenter mogelijk, ook de eigen GSM kan gebruikt worden.

- Post / Contact via mail / elektronische berichten / skype / toegang WIFI : Alles is mogelijk vanaf Fase II. In Fase I mag de jongere geen computer/internet gebruiken.
- Uitgangsmogelijkheden (onder begeleiding van context / alleen): Alle fasen kunnen gebruik maken van de vaste bezoekenmomenten. Met uitzondering van fase I zijn in alle volgende fasen bezoeken aan externe hobbyclubs en uitgaansmogelijkheden voorzien. Dagbezoeken en weekends behoren eveneens tot de mogelijkheden.

Besluit:

Er is geen dagelijks contact met de buitenwereld mogelijk. Vooral in Fase I is contact met de buitenwereld beperkt. Deze fase duurt minimum 6 weken.

Aantal bevroegde jongeren	2
Aantal jongeren die aangeven dat er dagelijks contactmogelijkheden met hun context zijn	0

Jongere geven aan dat het onderzoeken van de aanvragen om bepaalde familie/context te mogen bezoeken veel tijd in beslag nemen.

2.3.3 Betrokkenheid van jongeren

Werkwijze

De organisatie werd bevroegd over de manieren waarop jongeren betrokken worden bij beleidsmatige aspecten van de hulpverlening.

Jongeren werd gevraagd of ze een handelings – of begeleidingsplan hebben, of ze uitgenodigd worden op een multidisciplinaire bespreking van hun begeleidingsplan en of hun ouders hierop uitgenodigd worden.

Vaststellingen

Jongeren worden beleidsmatig betrokken d.m.v. :

- Wekelijkse bewonersvergaderingen
- Dagelijkse Kringgesprekken
- Klachtgesprekken met de directeur (werden tot voor kort systematisch ingepland, maar recent minder nood aan)
- 2 keer per jaar wordt het leefklimaat gemeten.

Bovenstaande gesprekken worden teruggekoppeld op teamvergaderingen en kunnen aanleiding geven tot aanpassing van leefregels o.a. betere inhoudelijke invulling tijdens kamerarrest, aantal sigaretten, ...

Jongeren worden betrokken in hun individueel traject: Jongeren krijgen een individuele begeleider toegewezen (inspraak in de keuze van de begeleider). Er is voorzien in contextbegeleiding en er zijn wekelijkse gesprekken met de psycholoog. Bovenstaande gesprekken/methodieken leiden tot het samen opmaken van een handelingsplan met doelstellingen. Doorheen het traject worden deze voortdurend bijgesteld.

Aantal bevroegde jongeren	2
Aantal jongeren die aangeven dat ze een handelingsplan/oriëntatieverslag hebben	2
Aantal jongeren die aanwezig waren op een handelingsplanbespreking of bespreking oriëntatieverslag	0*
Aantal jongeren van wie een ouder/context aanwezig was op een behandelplanbespreking/bespreking oriëntatieverslag	0*

*De begeleiding stelt dat er steeds een gesprek doorgaat met het team en de jongere na 6 weken, na 6 maand

en hierna om de 6 maand. Voor 1 van de jongere is dergelijk gesprek al 1 maal doorgegaan voor de andere jongere is dergelijk gesprek 2 maal doorgegaan.

De begeleiding stelt eveneens dat de context ook betrokken is bij dergelijke gesprekken.

Voor jongere 1 ging dit door op 5/07/2017. Op deze bespreking waren volgende personen aanwezig: de jongere, vader, tolk, consulent, teamverantwoordelijke SDJ, CB, ZC. Voor deze bespreking bestaat een contactfiche met vermelding van de effectieve aanwezigen.

Voor jongere 2 ging dit door op 1/02/2017 (aanwezig: de jongere, moeder, CB voorziening van andere kinderen, consulent, CB van JEZ11, psycholoog, ZC) en op 28/06/2017 (aanwezig: de jongere, moeder, IB, CB, psycholoog, ZC, consulent). Voor beide besprekingen bestaat een contactfiche met vermelding van de effectieve aanwezigen.

2.3.4 Inscholing van nieuwe medewerkers

Werkwijze

Het inscholingsprogramma voor nieuwe medewerkers werd opgevraagd tijdens de inspectie. Er werd gevraagd hoeveel maal per jaar er een inscholingsprogramma georganiseerd wordt.

Er werd in dit programma bekeken of er tijdens de inscholing tijd werd besteed aan vorming over:

- Agressiepreventie of de-escalatie
- Signalerings-, crisis- of time-outplannen
- Het inoefenen van afzonderingstechnieken (indien van toepassing)

Vaststellingen

Aantal keer dat het inscholingsprogramma in 2016 werd georganiseerd: de inscholing gebeurt volgens verschillende checklists en wordt doorlopen voor alle nieuwe medewerkers. De checklists geven aan welke info door wie wordt overgebracht en dit voor elke functie binnen JEZ11. De checklists zijn zeer uitgebreid omschreven. Naast deze informatieoverdracht zijn er verschillende momenten voor het inoefenen van verweertechneken (voor nieuwkomers worden extra momenten ingelast). Daarnaast worden jaarlijks verschillende vormingen georganiseerd voor het begeleidingsteam zoals in 2016 'positief leefklimaat' en 'omgaan met pesten'. Ook individuele vormingen zoals crisisontwikkelingsmodel worden op team gebracht en besproken met de voltallige groep. Verder vinden ook themavergaderingen voor alle medewerkers plaats in 2016 betrof dit 'positieve heroriëntering: inleiding in de methodiek' en 'back to basics'.

Het inscholingsprogramma bevat	
Agressiepreventie/de-escalatie	Ja
Signalerings-, crisis- of time-outplannen	Neen
Afzonderingstechnieken inoefenen	Ja

2.3.5 Opvang na incidenten

Werkwijze

Er werd gevraagd aan de voorziening om cijfers die bijgehouden worden rond agressie-incidenten voor te leggen. Tijdens de inspectie werd bevestigd of er een debriefing/herstelgesprek gebeurt na agressie-incidenten en met wie dit gebeurt. Er werd nagevraagd of er een specifiek team/ een specifiek aanspreekpersoon voorzien is voor psychologische opvang van medewerkers na ernstige incidenten.

Er werd een voorbeeld opgevraagd van een incidentanalyse met verslaggeving van een agressie-incident. Jongeren werden gevraagd of ze geïnformeerd waren over de maatregelen die bij ernstige agressie-incidenten worden genomen.

Vaststellingen

Medewerkers geven aan dat er na ernstige agressie-incidenten steeds een debriefing/herstelgesprek gebeurt:

- Binnen het team

- Met jongere zelf
- Met context

Medewerkers geven aan dat er na ernstige agressie-incidenten niet steeds een debriefing/herstelgesprek gebeurt:

- Met medejongeren

Er is een specifiek team/ aanspreekpersoon voorzien voor psychologische opvang van medewerkers na ernstige incidenten.

Aantal geregistreerde agressie-incidenten in 2016	35
Aantal tussenkomsten van het opvangteam/ aanspreekpersoon na ernstige agressie-incidenten	0

Een incident-analyse met verslaggeving van een agressie-incident kon aangetoond worden. Er is verschil merkbaar tussen incident-analyses onderling. Waar de ene uitgebreid werd beschreven en alle elementen van een analyse bevatte (maatregelen ter verbetering/voorkoming naar de toekomst) was de andere analyse beperkt tot beschrijving van het gebeurde incident.

Aantal bevraagde jongeren	2
Aantal jongeren die aangeven dat ze informatie kregen over de maatregelen bij agressie-incidenten	2

2.4 AFZONDERING EN SEPARATIE

2.4.1 Beleid en Procedure

Werkwijze

De cijfers van 2016 m.b.t. afzondering en separatie werden opgevraagd (indien registratie). De procedure / visietekst voor afzondering en separatie werd opgevraagd en nagezien (indien er een procedure kan voorgelegd worden, *zoniet kan tijdens de inspectie nagevraagd worden of er mondelinge afspraken zijn rond afzondering en separatie en zo ja welke*).

Indien er wordt afgezonderd/ gesepareerd dan is een procedure of visietekst vereist die volgende vereiste elementen bevat:

- De definitie van afzondering en separatie (= minstens afgesloten deur van de kamer vernoemd)
- Zo weinig mogelijk
- Zo kort mogelijk
- Proportionaliteit: minst ingrijpende maatregel/graduele aanpak/gefaseerde manier
- Indicaties en tegenindicaties
- Alternatieven
- Eindverantwoordelijke
- Wie mag uitvoeren?
- Toezicht: frequentie en vorm
 - minstens om de 30 minuten toezicht op de jongere in afzondering of separatie.
 - minstens om de 60 minuten persoonlijk contact door binnen gaan van een medewerker bij de jongere in afzondering of separatie.
- Frequentie van evaluatie
- Welke notities in het dossier / register

Indien een procedure vereist is dient ook rekening gehouden te worden met volgende richtlijnen:

- Afzondering en separatie zijn niet toegestaan onder 12 jaar.
- De redenen voor afzondering en separatie volgens de procedure zijn beperkt tot acuut gevaar voor

zichzelf of acuut gevaar voor anderen.

Indien er afgezonderd of gesepareerd worden moeten jongeren en context hierover geïnformeerd worden. De infobrochure rond afzondering en separatie voor kinderen/jongeren en voor hun context werd opgevraagd.

Vaststellingen

In 2016 waren er 24 afzonderingen van jongeren van de afdeling JEZ11,

Er zijn 2 afzonderingskamers op de afdeling JEZ11. Deze kamers worden door de voorziening als time-outruimte benoemd.

JEZ11 heeft met het nabijgelegen psychiatrisch ziekenhuis H. Hart een samenwerkingsovereenkomst. De samenwerking biedt mogelijkheden tot crisisopvang in het PZ H. Hart. Er kan voor maximaal 24 uur beroep gedaan worden op de crisiseenheid welke een capaciteit heeft van 10 crisisbedden en 4 afzonderingskamers. De doorgestuurde jongeren worden steeds opgevangen in één van de afzonderingskamers. De maximumduur van 24 uur wordt volgens de gesprekspartners niet bereikt, deze maatregel duurt meestal korter dan de vooropgestelde 24 uur, de gemiddelde duur is niet gekend. Er worden geen cijfergegevens bijgehouden m.b.t. deze maatregel.

Er gebeuren separaties op kamers van jongeren.

De voorziening maakt gebruik van kamerarresten (kan tot 48 uur duren). De begeleiding stelt dat kamerarresten van deze duurtijd zelden enkel en alleen op de kamer doorgaan. Kamerarrest is vaak een combinatie van individueel regime (bv. in de Individuele begeleidersruimte alleen een opdracht maken) en effectief op de kamer verblijven.

Er is een uitgeschreven procedure / visietekst voor afzondering en separatie.

De procedure bevat niet alle vereiste elementen.

Toelichting: De voorziening beschikt over verschillende documenten en procedures die het thema afzondering/separatie omschrijven. Dit zijn omstandige documenten, welke heel wat informatie bevatten. Uit gesprek met de medewerkers blijkt dat een aantal van onderstaande 'ontbrekende elementen' in de praktijk wel worden toegepast. Deze elementen (principes) worden niet allemaal duidelijk omschreven in de beschikbare documenten. Het is belangrijk de bestaande documenten te screenen en onderstaande elementen op te nemen/ te verduidelijken in de neergeschreven procedures.

Volgende elementen ontbreken in de procedure:

- Definitie van afzondering (= minstens afgesloten deur van de kamer vernoemen)
 - Toelichting de definities van afzondering/separatie staan omschreven in de onthaalbrochure alsook in de procedure time-out. De definitie dient uitgebreid te worden met een omschrijving van gesloten deur. Momenteel is dit aspect niet duidelijk vermeld in bovenstaande documenten.
- Proportionaliteit
- Indicaties, tegenindicaties
 - Toelichting : opnemen tegenindicaties in de procedure.
- Alternatieven
 - Toelichting : In het document 'visie op beslotenheid' wordt beschreven : '... Het is een ultimatum remedium wanneer alle andere beschikbare alternatieven gefaald hebben bij het beheersen van het conflict.'
De procedure dient uitgebreid te worden met het element alternatieven (o.a. verwachtingen naar toepassen van alternatieven, welke alternatieven, registratie van toegepaste alternatieven, ...)
- Toezicht: frequentie en vorm
 - minstens om de 30 minuten toezicht op de jongere in afzondering of separatie.

- Voor afzondering is een observatie frequentie van om de 10 minuten neergeschreven voor separatie is geen frequentie van toezicht neergeschreven door de voorziening.
- minstens om de 60 minuten persoonlijk contact door binnen gaan van een medewerker bij de jongere in afzondering of separatie.

De procedure is niet in lijn met de opgesomde richtlijnen:

- Volgende reden(en) voor afzondering en/of separatie worden vermeld in de procedure:
 - Afzondering en/of separatie is soms standaardafpraak (bv. steeds na fugue)
 - Afzondering en/of separatie gebeurt soms preventief bv. bij verbale agressie
 - Afzondering en/of separatie kan gebeuren als sanctionering
 - Afzondering en/of separatie kan gebeuren op eigen vraag van de jongere

Er is geen aparte infobrochure rond afzondering en separatie voor kinderen/jongeren. Beiden worden wel vermeld in de onthaalbrochure voor jongere. Er is wel een verwijzing naar de praktijk van afzondering en separatie, maar deze tekst dient verduidelijkt te worden a.d.h.v. bovenstaande vereiste elementen.

Er is geen aparte infobrochure rond afzondering en separatie voor de context. Beiden worden wel vermeld in de onthaalbrochure voor ouders. Er is wel een verwijzing naar de praktijk van afzondering en separatie, maar deze tekst dient verduidelijkt te worden a.d.h.v. bovenstaande vereiste elementen.

2.4.2 Toepassing in de praktijk

Werkwijze

Indien er afzonderingen of separaties gebeuren dan werd nagegaan of ze in het register worden genoteerd: De registers van een steekproef van jongeren in afzondering en separatie van het voorbije jaar werden gecontroleerd. Er werd nagegaan of de registraties minstens volgende gegevens bevat:

- identificatie jongere
- datum
- beginuur
- einduur
- reden van afzondering of separatie
- bewijs van afstemming of overleg (procedure voor afzondering)

Er werd gekeken naar de reden voor afzondering of separatie, de duur van de afzondering of separatie, de eventuele extra maatregelen en naar de notities over toezicht tijdens de afzondering of separatie.

Vaststellingen

Er wordt een register bijgehouden over afzonderingen. Het betreft hier de afzonderingen met gesloten deur in de 2 time-out kamers in de voorziening zelf.

Aantal gecontroleerde registraties van jongeren in afzondering	8
Aantal registratieformulieren met alle gegevens	8
Aantal registratieformulieren met ontbrekende gegevens	0
Aantal zonder identificatie jongere	0
Aantal zonder datum	0
Aantal zonder beginuur	0
Aantal zonder einduur	0
Aantal zonder reden van afzondering	0

Aantal zonder bewijs van afstemming/overleg	0
---	---

Er werd gekeken naar de redenen die genoteerd werden in de gecontroleerde registraties.

Aantal gecontroleerde registraties van jongeren in afzondering	8
Aantal zonder reden van afzondering	0
Aantal met als reden gevaar voor de jongere of gevaar voor anderen (fysieke agressie, ernstig suïcidaal)	6
Aantal met een andere reden dan gevaar voor de jongere of gevaar voor anderen	2
Aantal met als reden: op eigen vraag	0
Aantal met als reden: overlast	0
Aantal met als reden: sanctie	0
Aantal met als reden: procedure	0
Aantal met andere reden: <i>verbale agressie</i>	2

Er werd gekeken naar de duur

Aantal gecontroleerde registraties van jongeren in afzondering	8
Aantal korter dan 1u	5
Aantal 1 - 6u	3*
Aantal 6- 12u	0
Aantal 12-24u	0
Aantal langer dan 24u	0

*1 van de afzonderingen duurde 2:40 u in eigen voorziening. De jongere werd overgebracht naar het PZ H.Hart voor een voortzetting van de afzondering in hun afzonderingskamer.

Er werd gekeken naar eventuele extra maatregelen.

Aantal gecontroleerde registraties van jongeren in afzondering	8
Aantal met fixatie	0
Aantal met crisismedicatie	0

Er werd gekeken naar de notities over toezicht op de jongeren die langer dan een half uur in afzondering waren.

Aantal gecontroleerde registraties van jongeren langer dan een half uur in afzondering	4
Aantal afzonderingen waarbij minstens om de 30 minuten notities over toezicht in dossier staan	3
Aantal afzonderingen waarbij minstens om de 60 minuten notities over toezicht in dossier staan	2
Aantal periodes langer dan 60 min zonder toezicht in dossier	1*
Opsomming van de duur van de periodes zonder toezicht:	1:20
Aantal afzonderingen met notities over persoonlijk contact van de verantwoordelijke met jongere in afzondering	4
Aantal gecontroleerde afzonderingsregistraties van langer dan een uur	2
Aantal afzonderingen waarbij minstens om de 60 minuten notities over persoonlijk contact in dossier staan	1
Aantal afzonderingen waarbij minstens om de 120 minuten notities over persoonlijk contact in dossier staan	0
Aantal periodes langer dan 120 min zonder notities in dossier over persoonlijk contact	NVT
Opsomming van de duur van de periodes zonder binnen gaan:	NVT
Aantal afzonderingen langer dan 24u	NVT

*Uit de registraties blijkt dat de jongere is overgebracht naar het Psychiatrisch ziekenhuis H.Hart. Volgens de gesprekspartners is hier iets fout gelopen met de registratie van de uren, waardoor er voor een tijdspanne van 1:20 uur geen registraties terug te vinden zijn in het afzonderingsregister.

Uit de reactienota van 31/10 : 'Dit werd bevestigd bij de desbetreffende medewerkers, die bevestigen dat het gaat over een typefout aangezien staat genoteerd bij de laatste beschrijving van het gedrag om de 10 minuten, dat de jongere werd overgebracht naar het Heilig Hart.'

Extra opmerking:

Er kan uit de notities niet steeds afgeleid worden op welke manier het toezicht gebeurt door een raampje of door binnen te gaan in de afzonderingskamer (of via camera). Het is belangrijk in het registratieformulier te vermelden op welke manier de observaties verkregen zijn (via raampje, binnengaan, ...).

Nagenoeg alle (met uitzondering van 1) gecontroleerde afzonderingsregistraties geven weer dat in de praktijk

zo kort mogelijk afgezonderd wordt. Uit de observaties blijkt ook een goede opvolging (om de 10 à 15 min) van de toestand van de jongere.

Er wordt geen register bijgehouden over separaties.

2.4.3 Infrastructuur van de afzonderingskamer

Werkwijze

Alle ruimtes die gebruikt worden voor afzondering en separatie werden gecontroleerd. Indien jongerenkamers ook gebruikt worden voor afzondering en separatie dienen ze ook te voldoen aan onderstaande veiligheidsrichtlijnen.

Volgende aspecten van de infrastructuur werden gecontroleerd:

- veiligheid inzake automutilatie / verhanging,
- rookdetectie,
Op de gang van de kamers is er wel telkens rookdetectie voorzien.
- een beloproepsysteem dat steeds bereikbaar is (ook voor gefixeerde jongeren indien fixatie wordt toegepast),
- de mogelijkheid tot visueel toezicht,
- een (aan de doelgroep aangepaste) klok,
- voldoende privacy,
- daglicht.

Vaststellingen

De voorziening beschikt over 2 afzonderingsruimtes (deze worden binnen de voorziening als time-out ruimte benoemd). Deze ruimtes zijn volledig gestript (geen radiator, geen deurklink, geen vensterbanken, ...) en deze zijn voorzien van een toezichtsraam (beveiligd glas). Eén muur is geverfd met bordkrijt en een aantal stukjes krijt zijn voorzien in de ruimte. De kamer kan gebruikt worden met open en gesloten deur. Elk gebruik van deze kamer met gesloten deur wordt geregistreerd op de daartoe voorziene registratieformulieren. ZI beschouwd deze time-out ruimtes als afzonderingsruimtes.

Aantal gecontroleerde afzonderingsruimtes	2
Aantal in orde qua veiligheid inzake automutilatie / verhanging	2
Aantal in orde qua rookdetectie	0
Aantal in orde qua bereikbaar beloproepsysteem	0
Aantal in orde qua visueel toezicht	2*
Aantal in orde qua aangepaste tijdsaanduiding	2
Aantal in orde qua privacy	2
Aantal in orde qua daglicht	0

* Visueel toezicht vanuit het raampje gaf geen volledig overzicht bij 1 afzonderingsruimte (de afzonderingsruimte beneden).

Bij kamerarresten dienen jongeren op hun kamer te verblijven met afgesloten (gang)deur. Dit wordt beschouwd als separatie, bijgevolg dienen de jongerenkamers ook te voldoen aan bovenstaande veiligheidsrichtlijnen.

Volgende aspecten van de infrastructuur ontbreken in de jongerenkamers:

- veiligheid inzake automutilatie / verhanging,
- rookdetectie,
- een beloproepsysteem dat steeds bereikbaar is (momenteel werkt de voorziening enkel met een kameralarm, van zodra de deur van de kamer opengaat, krijgt de begeleider een signaal),
- de mogelijkheid tot visueel toezicht.

2.5 FIXATIE

2.5.1 Beleid en Procedures

Werkwijze

Er werd aan de voorziening gevraagd of en zo ja welke fixaties worden toegepast in de voorziening: mechanische fixatie, fysieke interventie en medicamenteuze fixatie.

Indien de voorziening fixeert werden de cijfers van 2016 m.b.t. fixatie opgevraagd.

Indien de voorziening fixeert werd de procedure/visietekst voor fixatie opgevraagd tijdens de inspectie (indien geen fixaties gebruikt worden in de voorziening, is uiteraard geen procedure vereist).

Er werd nagegaan of deze procedure / visietekst alle vereiste elementen bevat:

- De definitie van fixatie (mechanische fixatie, fysieke interventie en medicamenteuze fixatie: indien toegepast)
- Zo weinig mogelijk
- Zo kort mogelijk
- Indicaties en tegenindicaties
- Alternatieven
- Eindverantwoordelijke
- Wie mag uitvoeren?
- Toezicht: frequentie en vorm
- Frequentie van evaluatie
- Welke notities in het dossier / register
- Indien medicamenteuze fixatie wordt toegepast: hoe gebeurt het (omschrijving geven)
 - Wordt de medicatie veilig bewaard
 - Registreert men als dit wordt toegediend
 - Gebeurt er regelmatig een evaluatie?
 - Wordt instemming van de jongere gevraagd (of bij toediening of bij opmaak van handelings- of signaleringsplan)

Er werd nagegaan of de procedure conform de richtlijnen is:

- De combinatie van mechanische fixatie en afzondering is niet toegelaten.
- Mechanische fixatie is niet toegestaan onder 12 jaar.
- De redenen voor fixatie volgens de procedure zijn beperkt tot acuut gevaar voor zichzelf of acuut gevaar voor anderen.

Vaststellingen

In de bevraging geeft men aan:

- geen mechanische fixatie toe te passen
- geen medicamenteuze fixatie toe te passen.
- fysieke interventie toe te passen (enkel voor jongeren over te brengen naar de afzonderingsruimte wanneer de jongere de veiligheid van zichzelf, anderen of de omgeving in gevaar brengt).

Cijfers fixatie 2016

Er wordt geregistreerd wanneer er fysieke interventie gebruikt

wordt. Deze cijfers worden niet systematisch geanalyseerd.

Er is geen uitgeschreven procedure / visietekst fysieke interventie.

2.6 VERBETERBELEID

Registratiesystemen dienen als basis voor veiligheids- en kwaliteitsmonitoring.

Verder is het engagement van de verschillende bestuursniveaus belangrijk in de vermindering van het aantal vrijheidsbeperkende maatregelen.

2.6.1 Verzamelen van informatie

2.6.1.1 Preventief klimaat

Werkwijze

Er werd gevraagd over welke onderwerpen de voorbije 5 jaar evaluaties gebeurden:

- Leefregels van de afdelingen (we verwachten hier een globale evaluatie van alle leefregels)
- Ervaringen van jongeren, context en medewerkers
- Registraties van afzonderingen

De verslaggeving van deze evaluaties werd opgevraagd. Er werd nagekeken of de voorzieningen aan de slag zijn gegaan met deze evaluaties.

Vaststellingen

Er kon aangetoond worden dat leefregels geëvalueerd werden (de voorbije 5 jaar) door:

- Medewerkers in 2016 dmv themavergaderingen. Er werden op de laatste themavergadering heel wat leefregels geschraapt (o.a. rond voeding)

Er kon niet aangetoond worden dat de leefregels (de voorbije 5 jaar) geëvalueerd werden door:

- Jongeren
- Context

Er kon aangetoond dat de voorziening op een doordachte wijze omgaat met de resultaten van de evaluaties. Niettegenstaande er niet kon aangetoond worden dat leefregels in hun globaliteit geëvalueerd worden door de jongeren werden tijdens het gesprek een aantal voorbeelden van aanpassingen aan deze regels meegegeven (o.a. zinvollere invulling tijdens kamerarrest, ...)

Er gebeurde de laatste 5 jaar een medewerkerstevredenheidsmeting op deze afdeling
Beschrijving: driejaarlijks worden tevredenheidsmetingen afgenomen.

Er gebeurde de voorbije 5 jaar een jongerentevredenheidsmeting op deze afdeling.
Beschrijving: 2 keer per jaar worden leefklimaatmetingen afgenomen bij de aanwezige jongeren. Bij alle jongeren worden ook tevredenheidsmetingen afgenomen bij het onthaal en op het einde van de begeleiding.

Er gebeurde de laatste 5 jaar een tevredenheidsmeting bij de context op deze afdeling.
Beschrijving: Bij de context worden tevredenheidsmetingen afgenomen bij het onthaal en op het einde van de begeleiding.

2.6.1.2 Agressie-incidenten, afzonderen, separeren en fixeren

Werkwijze

Er werd aan de voorziening gevraagd of agressie-incidenten worden geregistreerd. De cijfergegevens van de registraties hiervan werden opgevraagd.

Indien de voorziening afzondert, separeert of fixeert dan worden de cijfergegevens van de registraties opgevraagd.

Vaststellingen

Agressie-incidenten worden in de afdeling geregistreerd. Deze registratieformulieren worden evenwel niet geteld en omgezet in cijfermateriaal. Er zijn bijgevolg geen cijfers over agressie-incidenten beschikbaar op afdelingsniveau. Enkel voor het jaar 2015 werden de registraties verwerkt in cijfermateriaal en besproken.- Interventies van de politie worden geregistreerd bij het formulier "registratie incidenten".

Er zijn geen cijfers over afzonderingen, separaties of fixaties (hier fysieke interventies) beschikbaar op afdelingsniveau. (In de afzonderingsregisters staat heel wat informatie bij de verschillende observaties en ondernomen acties maar deze informatie werd niet omgezet in bruikbare cijfers.)

De voorbije 5 jaar gebeurden geen interne audits over de kwaliteit van de registraties over afzondering, separatie, fixatie (hier fysieke interventie) (bv. dossiercontrole).

2.6.2 Analyse en bespreking van het beschikbaar materiaal

Werkwijze

Tijdens de inspectie werd verslaggeving opgevraagd over de bespreking van de beschikbare analyserapporten op de verschillende beleidsniveaus (afdeling, directie, Raad van Bestuur):

- Cijfers rond agressie-incidenten
- Cijfers over politie-interventies ingevolge agressie-incidenten
- Cijfers rond afzondering/separatie
- Cijfers over fixaties (inclusief fysieke interventie)

Vaststellingen

Er kon aangetoond worden dat er in 2015 een analyserapport werd gemaakt over agressie-incidenten.

De voorziening of instelling kan aantonen dat volgende cijfers (voor het jaar 2015) besproken worden op de verschillende beleidsniveaus:

	afdeling	directie	Raad van Bestuur
cijfers over agressie-incidenten	Ja	Ja	Neen
Cijfers over politie-interventies ingevolge agressie-incidenten	neen	neen	Neen
cijfers over afzondering / separatie	neen	neen	Neen
Cijfers over fixatie (hier fysieke interventie)	neen	neen	Neen

3 CONCLUSIE

3.1 STERKE PUNTEN

Preventief beleid

- De infrastructuur biedt mogelijkheden voor time-out en alternatieven van vrijheidsbeperkende maatregelen.
- Inscholing met veel aandacht voor conflictpreventie (agressiepreventie, de-escalatie, veiligheid, ...).
- Er gebeurt systematische debriefing met de jongere zelf en met de medewerkers.
- Er gebeuren zeer uitgebreide incidentanalyses (inhoudelijk sterk, multidisciplinaire betrokkenheid, verbeteracties opgezet, ...).
- Er gebeuren regelmatig tevredenheidsmetingen bij jongeren (bij elke jongere).
- Er gebeuren regelmatig tevredenheidsmetingen bij de context (van elke jongere).

Afzonderings- en separatiebeleid

- Goede kwaliteit van registreren over afzonderen:
 - alle registraties bevatten alle gegevens.
- De infrastructuur van de afzonderingskamer bevat een vernieuwend element, namelijk de krijtmuur, waarop de jongere met kleine stukjes krijt kan schrijven, tekenen, ...

3.2 VERBETERMOGELIJKHEDEN

De voorziening of instelling dient onderstaande aspecten van het beleid inzake vrijheidsbeperkende maatregelen op te nemen in het verbeterbeleid.

Preventief beleid

- Het (meer gestructureerd) gebruik maken van signalerings-, crisis- of time-outplannen op alle afdelingen.
- Niet alle leefregels zijn schriftelijk beschreven. Naast de vele mondelinge toelichtingen over de leefregels is het belangrijk om ook de schriftelijke informatie aan te vullen met betrekking tot de ontbrekende leefregels.
- De mogelijkheden voor jongeren op contact met de buitenwereld verhogen (vooral in fase I)
- Meer aandacht geven aan systematische debriefing met de medejongeren.
- De (vrijheidsbeperkende) leefregels herbekijken.

Afzonderings- en separatiebeleid

- De procedure afzondering / separatie vervolledigen.
- Meer geschreven informatie voorzien voor jongeren en context over beleid van afzondering / separatie.
- De infrastructuur van afzonderingskamers / separatieruimtes aanpassen (veiligheid, beloproepsysteem, daglicht).
- De redenen voor afzondering / separatie beperken tot gevaar.
- Het toezicht aanpassen:
 - Duidelijke notities maken in het dossier over de manier van toezicht (bv. verschil tussen binnen gaan en observatie door raam)
 - Om het uur persoonlijk contact met de jongere in afzondering en tijdens separatie voorzien
 - Minstens elke 24u persoonlijk contact van de verantwoordelijke of stafmedewerker met de jongere in afzondering of tijdens separatie voorzien (indien overgebracht naar het PZ H. Hart, de afspraken rond toezicht vastleggen).

Fixatiebeleid

- Procedure uitwerken rond fysieke interventie
- Registreren van fysieke interventies

Verbeterbeleid

- Alle afzonderingen en separaties registreren (o.a. kamerarresten worden niet geregistreerd).
- Relevante cijfers verzamelen, zodat een inhoudelijke analyse mogelijk wordt.
- De cijfergegevens over vrijheidsbeperkende maatregelen jaarlijks bespreken .
- De cijfergegevens over vrijheidsbeperkende maatregelen bespreken op de drie beleidsniveaus, afdeling, directiecomité en Raad van Bestuur.
- Jaarlijkse evaluatie van leefregels door alle betrokkenen (medewerkers / jongeren / context).
- Meer gebruik maken van de beschikbare cijfers ter evaluatie van het gevoerde beleid.